

Offerdal

I nordvästra Jämtland bryts den populära svenska Offerdalsskiffern som exporteras till hela världen och som får allt fler användningsområden.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **PER GÖRAN PETERSSON**

Skiffer fick sitt genombrott som byggnadsmaterial under modernismen på 1900-talet. Men den började brytas i Sverige redan i slutet av 1700-talet för att användas som takmaterial. När den industriella bryningen tog fart på 1800-talet blev Grythyttan i Västmanland och ett antal orter i Dalsland centrum för den svenska skifferbrytningen fram till mitten av 1900-talet.

Offerdalsskiffern är ett relativt sent tillskott bland svenska skiffersorter. Brytningen runt byarna Rönnöfors och Finnsäter i Offerdals socken i nordvästra Jämtland startade först efter andra

världskriget, när det då nybildade företaget Offerdalsskiffer började producera byggnadssten.

Bolaget omvandlades till Skifferbolaget i slutet av 60-talet och verksamheten expanderade kraftigt. När hela stenindustrin tog fart under 80-talet drogs även skifferverksamheten i Jämtland med. Antalet anställda steg från cirka 20 på 60-talet till runt 100 personer och Offerdal blev en av de viktigaste lokala näringarna.

I dag heter bolaget Minera Skiffer och är ett helägt dotterbolag till norska Minera Skifer AS, som även driver skifferbrotten i Oppdal och Otta i Norge.

Närliggande designhotellet Copperhill Mountain Lodge i Åre är det största enskilda svenska arkitektprojektet med Offerdalsskiffer. Runt 2 500 ton har levererats till bygget.

Offerdalsskiffern är en kvartsitskiffer, sammansatt av kvarts, fältspat och glimmer. De parallella och vågiga skikten ger Offerdalsskiffern både böjhållfasthet och klovtytans speciella karaktär. Glimmerkornen bryter ljuset i vinklar och ger stenen sin typiska lyster.

Skiffern kan som bergart vara metamorf, omvandlad under tryck och höga temperaturer, eller sedimentär. Meta-

Offerdal.

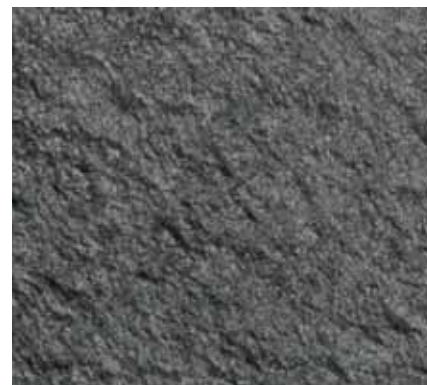
FAKTA

Detta är Offerdalsskiffer.

Blyertsgrå fältspatsmetasandsten från Jämtland. Det är en sedimentär, omvandlad, och tektoniskt deformerad bergart. För 650 miljoner år sedan avsat-
tes det sedimentära ursprungsmaterialet till Offerdalsskollan i en kontinental sänka. När den Kaledoniska bergskedjan bildades så förflyttades, deformerades och omvandlades sedimenten. Offerdalsskiffern har en lätt vågformad yta naturligt, men även efter klyvning. Den används som ytmaterial på fasader, golv och i trappor, samt till gravvårdar.

Vanliga ytbearbetningar. Naturlig klovytta samt slipad.

Offerdalsskiffer, klovytta.

morfosgraden anges i tre steg: shale, slate och schiste. De två första är lerskiffer medan schiste motsvarar kvartsskiffer. Låg vattenabsorption i kombination med mineralsammansättningen gör den även frostbeständig.

Per Göran Pettersson, är verksamhetschef för svenska Minera Skiffer.

Vilka är de stora beställarna av skiffer i dag?

– I Sverige har vi ett tiotal större återförsäljare. Enskilt största kunden är Stone i Belgien, som i sin tur levererar våra produkter till hela världen utanför Skandinavien. Dessutom ser

vi en mycket positiv utveckling på den norska marknaden där försäljningen av Offerdalsskiffern ökar rejält i år.

När kommer skiffern mest till sin rätt?

– Tack vare sin fantastiska slitstyrka, frostbeständighet och hållfasthet fungerar den lika bra utvändigt som invändigt. Takskiffer är ett fantastiskt material, som fungerar lika väl som fasadbeklädnad. Som golvbeläggning fungerar skiffern bra både utomhus och inomhus, med sin höga slitstyrka.
– Det unika med skiffern är just den naturliga klovytan som kommer fram

när vi klyver skiffern. Ytan som naturen skapat behöver inte någon ytterligare bearbetning. När solen lyser på klovytan, så den glimrar som tusentals diamanter, då kommer skiffern till sin rätt.

Nya trender för skiffer?

– När det gäller trädgårdssten ser vi en ökad efterfrågan på större format med oregelbundna kanter. Kalibrerade tjocklekar är också något som efterfrågas allt mer. Den mest påtagliga trenden är annars efterfrågan på mursten som stigit rejält, till såväl mindre handmurade murar som stora murar som muras med maskiner. ■